

УКРАЇНА

**УРЯДОВИЙ УПОВНОВАЖЕНИЙ У СПРАВАХ
ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ**

Government Agent
before the European Court of Human Rights
Ukraine
вул. Городетського, 13, м. Київ, 01001, Україна

Agent du Gouvernement
auprès de la Cour Européenne des Droits de l'Homme
l'Ukraine
13, Horodetskyo St. Kyiv, 01001, Ukraine

Тел.: +380 44 278-37-23, факс.: +380 44 271-17-83
E-mail: themis@minjust.gov.ua http://www.minjust.gov.ua

15.07.2015 № 12.01-26/4653

На № _____

Міністерство внутрішніх справ України
вул. Академіка Богомольця, 10, м. Київ, 01601

✓ **Національна академія внутрішніх справ**
пл. Солом'янська, 1, м. Київ - ДСП, 03035

*Щодо виконання рішення Європейського суду
з прав людини у справі «Орловський проти України»*

2 квітня 2015 року Європейським судом з прав людини (далі – Європейський суд) ухвалено рішення у справі «Орловський проти України», заява № 12222/09, яке набуло статусу остаточного 2 липня 2015 року.

У вказаному рішенні Європейський суд констатував порушення пункту 1 статті 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) у зв'язку з незаконним триманням заявника під вартою з моменту закінчення досудового слідства і до моменту початку судового розгляду без відповідного рішення суду; пункту 3 статті 5 Конвенції з огляду на надмірну тривалість тримання заявника під вартою та пункту 4 статті 5 Конвенції у зв'язку з відсутністю у заявника ефективного засобу правового захисту для розгляду питання законності тримання під вартою після закінчення досудового слідства.

Крім того, Європейський суд зобов'язав державу сплатити заявнику 4000 (чотири тисячі) євро відшкодування моральної шкоди.

Факти справи та суть порушень зазначено у стислому викладі рішення, що додається.

Відповідно до статті 2 Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» та пункту 1 статті 46 Конвенції рішення Європейського суду є обов'язковими для виконання Україною.

Під виконанням рішення Європейського суду слід розуміти виплату відшкодування, а також вжиття державою додаткових заходів індивідуального характеру, спрямованих на усунення конкретного порушення, визначеного в рішенні Європейського суду, та заходів загального характеру, спрямованих на усунення підстав для надходження до Європейського суду аналогічних заяв проти України у майбутньому.

ВДЗР НАВС	
Вх. №	3383
24	07 15

За цими критеріями Комітет міністрів Ради Європи (далі – КМ РЄ) здійснює оцінку виконання державою рішень Європейського суду, виходячи з інформації, наданої державними органами щодо заходів, вжитих на виконання вказаного рішення. Відповідні положення закріплені у Правилах КМ РЄ щодо контролю за виконанням рішень Європейського суду та умов дружнього врегулювання (від 10 травня 2006 року).

Обсяг та суть заходів індивідуального та загального характеру, необхідних для виконання кожного конкретного рішення Європейського суду, безпосередньо залежать від характеру порушень, констатованих Європейським судом.

У своєму рішенні Європейський суд серед іншого звернув увагу на те, що 11 серпня 2006 року «[Київський районний суд м. Одеси] виніс окрему ухвалу, у якій звернув увагу Міністра внутрішніх справ України на порушення прав заявника під час його затримання. Суд зазначив, зокрема, що незадокументоване тримання заявника під вартою з 28 липня до 1 серпня 2006 року було незаконним. Суд просив Міністра взяти заходів належного реагування щодо цього випадку. Інформація про подальші заходи у матеріалах справи відсутня» (п. 14 рішення).

Варто зазначити, що практика незадокументованого затримання осіб та тримання їх під вартою у різні періоди протягом досудового слідства є системною проблемою в Україні.

З метою інформування КМ РЄ про виконання цього рішення Європейського суду прошу повідомити, яких заходів було вжито Міністерством внутрішніх справ України на виконання окремої ухвали Київського районного суду м. Одеси від 11 серпня 2006 року.

Крім того, для попередження аналогічних порушень в майбутньому прошу:

- 1) забезпечити професійну підготовку працівників органів внутрішніх справ з питань вивчення Конвенції та практики Європейського суду, зокрема щодо недопущення тримання осіб під вартою без відповідного рішення суду, а також надмірно тривалого тримання під вартою;
- 2) забезпечити неухильне дотримання положень чинного законодавства України, в тому числі Конвенції та практики Європейського суду, під час проведення досудових розслідувань на національному рівні;
- 3) довести до відома працівників органів внутрішніх справ всіх рівнів висновки Європейського суду у цій справі.

Окремо повідомляю, що найближчим часом автентичний переклад вказаного рішення буде надруковано у збірнику нормативно-правових актів «Офіційний вісник України» та розміщено на сайті Міністерства юстиції України (www.minjust.gov.ua).

З метою забезпечення належного звітування держави перед КМ РЄ прошу повідомити про результати розгляду цього листа до 10 серпня 2015 року.

Додаток: стислий виклад рішення у справі «Орловський проти України» на 2 арк.

Борис Бабін

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «ОРЛОВСЬКИЙ ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF ORLOVSKIY v. UKRAINE)

Заява № 12222/09

Стислий виклад рішення від 2 квітня 2015 року

28 липня 2006 року заявника було затримано працівниками міліції за підозрою у вчиненні у складі банди ряду злочинів.

1 серпня 2006 року щодо заявника було порушено кримінальну справу, а також складено протокол затримання.

11 серпня 2006 року Київський районний суд м. Одеси обрав заявнику запобіжний захід у вигляді взяття під варту строком на два місяці. Того ж дня суд виніс окрему ухвалу, у якій зазначив, що незадокументоване затримання заявника з 28 липня до 1 серпня 2006 року було незаконним.

Заявник через свого захисника оскаржив застосований до нього запобіжний захід, проте апеляційний суд Одеської області залишив цю скаргу без задоволення, зважаючи на тяжкість пред'явлених заявнику обвинувачень та наявність підстав вважати, що, перебуваючи на волі, заявник ухилятиметься від слідства та суду або перешкоджатиме розслідуванню.

У подальшому під час провадження у справі заявник та його захисник неодноразово подавали заперечення на подання органу досудового слідства про продовження застосування до заявника запобіжного заходу у вигляді взяття під варту. Проте суди знову і знову задовольняли відповідні подання та продовжували строк тримання заявника під вартою, наводячи ті ж підстави, що і у попередніх постановках.

24 грудня 2007 року досудове слідство було закінчено, і заявнику та іншим обвинуваченим було надано час для ознайомлення з матеріалами справи. 9 жовтня 2008 року заявник повідомив прокуратуру про те, що, незважаючи на наявність певних матеріалів справи, з якими він ще не ознайомився, він відмовляється від свого права на подальше ознайомлення і просить звільнити його з-під варті до закінчення судового розгляду.

Під час судового розгляду апеляційний суд Одеської області, який розглядав справу як суд першої інстанції, теж неодноразово відмовляв у задоволенні клопотань заявника про звільнення з-під варті. 18 жовтня 2011 року заявника було визнано винним у вчиненні вбивства, викраденні людини та бандитизмі, і призначено йому покарання у вигляді позбавлення волі строком на чотирнадцять років з конфіскацією належного йому майна.

Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ залишив вирок суду першої інстанції без змін.

До Європейського суду з прав людини заявник скаржився за пунктом 1 статті 5 Конвенції на незаконне затримання з 28 липня до 1 серпня 2006 року, а також на незаконне тримання під вартою з моменту закінчення досудового слідства до початку судового розгляду; за пунктом 3 статті 5 Конвенції на надмірну тривалість його попереднього ув'язнення; за статтею 13 Конвенції на відсутність ефективного засобу юридичного захисту для розгляду питання законності тримання його під вартою після закінчення досудового слідства у справі; за статтею 8 Конвенції на порушення його права на повагу до сімейного життя у зв'язку з відмовою національних органів влади у наданні дозволів на побачення та листування з родичами під час перебування під вартою; за статтею 13 Конвенції на відсутність ефективного національного засобу правового захисту у зв'язку з його скаргою за статтею 8 Конвенції стосовно побачень з родичами.

Розглянувши скаргу заявника за пунктом 1 статті 5 Конвенції, Європейський суд перш за все зазначив, що частина скарги стосовно затримання заявника з 28 липня до 1 серпня 2006 року має бути відхилена через невичерпання національних засобів правового захисту. Що ж стосується періоду тримання під вартою з моменту закінчення досудового слідства і до моменту початку судового розгляду, Європейський суд зауважив, що практика тримання під вартою у цей період без відповідного судового рішення визнана Європейським судом системною проблемою в Україні. Тому у цій справі Європейський суд теж встановив, що тримання заявника під вартою з 19 лютого до 18 березня 2009 року було незаконним, і констатував порушення пункту 1 статті 5 Конвенції.

У відповідь на скаргу заявника за пунктом 3 статті 5 Конвенції Європейський суд зазначив, що тримання заявника під вартою тривало понад п'ять років та два місяці. Хоча суди неодноразово розглядали питання щодо тримання заявника під вартою, проте вони не проаналізували жоден з аспектів становища заявника, використовуючи шаблонну мову та не розглядаючи конкретних фактів справи. Європейський суд дійшов висновку, що органи влади не довели, що, окрім загальної складності справи, існували особливі обставини, пов'язані з конкретним становищем заявника, які б виправдали тримання заявника під вартою протягом такого значного строку. Отже, було порушення пункту 3 статті 5 Конвенції.

Стосовно скарги заявника на відсутність ефективного засобу правового захисту для розгляду питання законності тримання його під вартою після закінчення досудового слідства у справі Європейський суд зазначив, що вона має бути розглянута за пунктом 4 статті 5 Конвенції. Проаналізувавши цю скаргу, Європейський суд вказав, що національний суд не виніс вмотивоване рішення, яке б обґрунтовувало продовження строку тримання заявника під вартою після закінчення досудового слідства та у якому було б надано оцінку твердженням заявника про безпідставність продовжуваного тримання його під вартою. Тому було порушення пункту 4 статті 5 Конвенції.

Розглянувши скарги заявника на відмову органів влади у наданні дозволів на листування і побачення з родичами, Європейський суд зазначив, що у матеріалах справи ніщо не вказує на те, що заявник коли-небудь намагався листуватися зі своєю родиною, або що він коли-небудь звертався з клопотаннями з цього приводу чи подавав будь-які відповідні скарги, а тому скарга щодо листування має бути відхилена як явно необґрунтована. Що ж стосується скарги в частині відмови у наданні побачень, то, оскільки заявник у зв'язку з цією скаргою наводив конкретне рішення Генеральної прокуратури України від 16 жовтня 2006 року, відповідна частина скарги має бути відхилена як неприйнятна з огляду на недотримання шестимісячного строку.

Крім того, оскільки відповідну скаргу заявника за статтею 8 Конвенції визнано непринятною, Європейський суд дійшов висновку, що скаргу заявника за статтею 13 Конвенції на відсутність ефективних засобів правового захисту у зв'язку зі скаргами на відмову у наданні дозволу на листування і побачення з родичами слід також відхилити відповідно до підпункту «а» пункту 3 і пункту 4 статті 35 Конвенції як несумісну *ratione materiae* з положеннями Конвенції.

Заявник також скаржився на інші порушення його прав, передбачених статтями 3, 5, 6 Конвенції. Розглянувши ці скарги, Європейський суд встановив, що вони не виявляють жодних ознак порушень прав і свобод, гарантованих Конвенцією, і визнав їх неприйнятними.

ЗА ЦИХ ОБСТАВИН СУД ОДНОГОЛОСНО

«1. Оголошує скарги щодо законності тримання заявника під вартою з 19 лютого 2009 року до 18 березня 2009 року, тривалості тримання його під вартою та наявності механізму перегляду законності такого тримання під вартою прийнятними, а решту скарг у заяві – неприйнятними;

2. Постановляє, що було порушення пункту 1 статті 5 Конвенції у зв'язку з триманням заявника під вартою з 19 лютого 2009 року до 18 березня 2009 року;

3. Постановляє, що було порушення пункту 3 статті 5 Конвенції;

4. Постановляє, що було порушення пункту 4 статті 5 Конвенції;

5. Постановляє, що:

(а) упродовж трьох місяців з дати, коли це рішення набуде статусу остаточного відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції, держава-відповідач повинна сплатити заявникові 4000 (чотири тисячі) євро відшкодування моральної шкоди та додатково суму будь-яких податків, що можуть нараховуватися; ця сума має бути конвертована у валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;

(б) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на вищезазначену суму нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти;

6. Відхиляє решту вимог заявника щодо справедливої сатисфакції.»